

#45

Zeszyty Artystyczne

KONFABULACJE PAMIĘCI

– wokół dziedzictwa

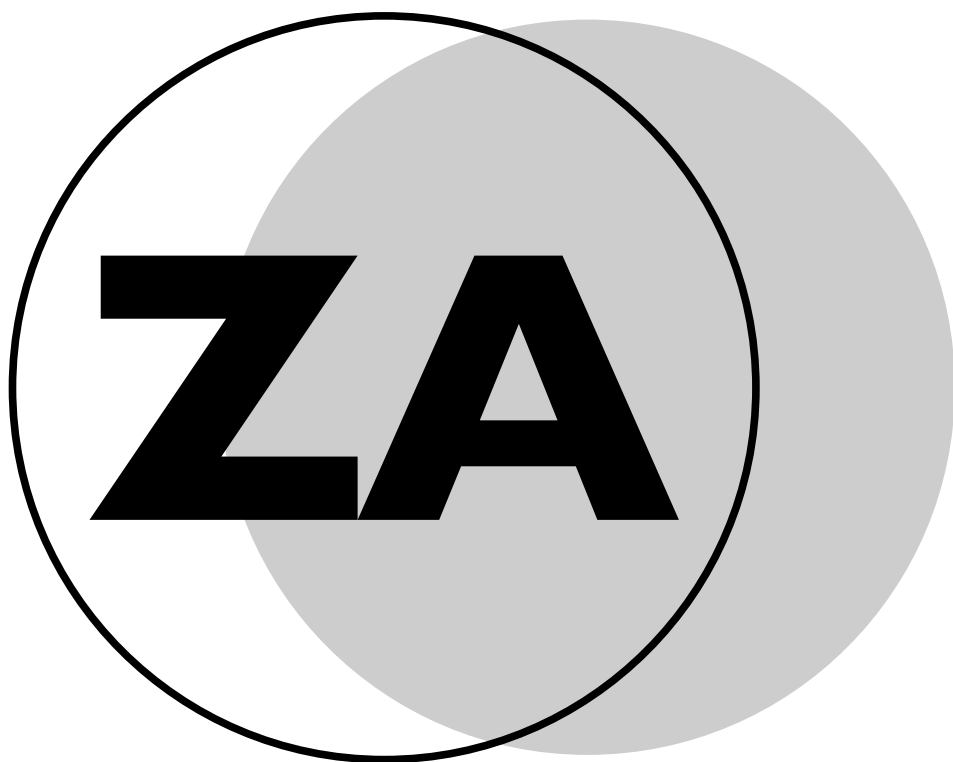
Stefana Wojneckiego

ZA

Uniwersytet Artystyczny
im. Magdaleny Abakanowicz
w Poznaniu

1(45)/2024

KONFABULACJE PAMIĘCI
– wokół dziedzictwa
Stefana Wojneckiego

Uniwersytet Artystyczny
im. Magdaleny Abakanowicz
w Poznaniu

Wokół dziedzictwa Stefana Wojneckiego – wprowadzenie

MARIANNA MICHAŁOWSKA

Znaczenie aktywności Stefana Wojneckiego w kształtowaniu fotograficznego życia artystycznego i instytucjonalnego w Polsce i Poznaniu jest nie do przecenienia. Profesor był nie tylko wybitnym artystą, ale także znakomitym pedagogiem, który pozostawił po sobie grono wychowanków, odnoszących dzisiaj sukcesy na scenie sztuki i kultury fotograficznej. Poświęcając bieżący numer „Zeszytów Artystycznych” jego osobie, nie chcemy jednak skupiać się jedynie na przeszłości i rekonstrukcji historycznego kontekstu twórczości Wojneckiego. Zadajemy pytanie o dziedzictwo, które po sobie pozostawił – zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i artystycznym. To zatem nie tylko podejście z perspektywy archeologii fotografii, ale także postrzeżenie możliwości rozwoju medium w przyszłości.

W tekstach zamieszczonych w numerze znajdujemy trzy wątki tematyczne. Są to analizy wybranych aspektów twórczości Stefana Wojneckiego, rozważania nad relacją obrazu fotochemicznego i cyfrowego, z uwzględnieniem współczesnych przemian technologicznych, oraz analizy, których autorzy poszukują czasem nieoczywistych relacji i pokrewieństw praktyki artystycznej Wojneckiego z twórczością innych artystek i artystów.

Współczesne spojrzenie na twórczość Wojneckiego proponują Marianna Michałowska i Wojciech Sternak w tekstach *Konfabulacje pamięci i materii – wobec artystycznego dziedzictwa Stefana Wojneckiego* pierwszej i *Ku hipermodalności mediów. Akt twórczy jako eksperyment medioznawczy* drugiego. Autorzy przeprowadzają analizę wybranych prac poznańskiego artysty: rysunków świetlnych, prac integrujących środki fotochemiczne i cyfrowe oraz projekcję *Ku*

nirwanie. Oboje zwracają uwagę na osadzenie twórczości Wojneckiego w teoriach fizycznych i umiejętności ich odniesienia do znaczeń metafizycznych, co okazuje się interesującym wprowadzeniem do sztuki koncepcji z dziedziny fizyki i ich współczesnych odczytań w duchu koncepcji m.in. nowej materialności (Karen Barad) i post-medialności fotograficznego narzędzia.

Trzy kolejne teksty: współautorstwa Marka Domańskiego, Anity Osuch i Dagmary Bugaj *Rój, kłaczce, grzybnia*, Przemysława Wiatra *Fotografować to dokumentować coś, co nie istnieje – szkic o projektującej sile medium* oraz Lecha Lechowicza *O wyzwaniach w naukach humanistycznych badających fotografię w epoce cyfrowej* nie odnoszą się bezpośrednio do twórczości Wojneckiego, ale w bardzo ciekawym zestawieniu przywołują konteksty współczesnej humanistyki, pokazujące kulturowe osadzenie praktyki fotograficznej. Artykuł Domańskiego, Osuch i Bugaj wskazuje na zastosowanie nowych metafor przestrzenno-przyrodniczych w odniesieniu do przeobrażającego się uniwersum obrazów cyfrowych, Wiatr przypomina XX-wieczne źródła teoretyczne kryjące się za sporem między obiektywno-realistycznym i projektującym charakterem mediów, co szczególnie jest ważne, biorąc pod uwagę wieloletnią inspirację myśli Wojneckiego filozofią Viléma Flussera, zaś Lechowicz rekonstruuje współczesne podejścia metodologiczne i dylematy zastosowania praktyki cyfrowej, tak w praktyce codziennej, jak i w sztuce współczesnej.

Dwa ostatnie teksty, Justyny Hanny Budzik *Agata Mendziuk: fotograficzna myślicielka* i Weroniki Kobylińskiej *Przetamywanie dwuwymiarowości obrazu fotograficznego – działania Antoniego Zdebiaka w świetle teorii i praktyki Stefana Wojneckiego*, podejmują wątki twórczości artystów odchodzących od tradycyjnych estetyk fotograficznych: Antoniego Zdebiaka, reprezentującego pokolenie twórców urodzonych w latach 50. ubiegłego wieku i Agaty Mendziuk, należącej do generacji nowego tysiąclecia. Tych dwoje, wydawałoby tak odmiennych autorów nie tyle powraca świadomie do refleksji teoretycznej Wojneckiego, ile proponuje analogiczny sposób rozumienia fotografii jako narzędzia myślenia. U Zdebiaka są to sposoby myślenia o fotografii poszerzonej czy też „ekspansywnej”.

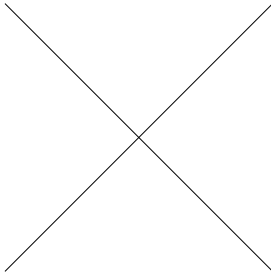
Tematyczną część numeru kończy fragment wspomnień Stefana Wojneckiego, poprzedzony wstępem Piotra Wołyńskiego. Ta unikalna i osobista wypowiedź fotografa zarówno wskazuje na historyczne tło jego twórczości, jak i wyznacza genealogię działań, w których przenikają się inspiracje naukowe i artystyczne z okolicznościami życia w powojennej Polsce. To świadectwo innej epoki,

a także uzasadnienie świadomego wyboru określonego artystycznego narzędzia.

Jak zatem odczytywać dziedzictwo Wojneckiego? Jak sądzę, może być ono interesujące w sposób niebezpośredni, jako źródło inspiracji dla tych, którzy zechcą wczytać się w teksty Profesora, a także możliwość konfrontacji z jego poglądami. Wiele z nich, zwłaszcza poświęconych relacji prawdy i prawdziwości obrazu fotograficznego (czy też, jak pisał Wojnecki, fotorealistycznego), do dzisiaj zachowuje zaskakującą, niemal profetyczną, nie do końca optymistyczną moc widzenia stanu technologii i opartej na technicznym obrazie kultury, zdominowanej przez masowe środki przekazu i manipulującej odbiorcami. By zacytować jego słowa:

Świat stał się tworem o cechach względnych, z dużą dynamiką zmienności. Współczesnym odniesieniem jest posteinsteiowski model świata. W takim świecie zawodzą jego uniwersalistyczne i trwałe modele. Dobrze się czuje tylko człowiek z własnym poglądem na świat, o własnej, wewnętrznej stabilizacji. Współczesność nie sprzyja oczekującym na wskazanie uniwersalnej, niezmiennej i łatwej do zrozumienia prawdy. Tak objawia się Janusowe oblicze dzisiejszego świata, ukształtowane także poprzez pośredniczącą rolę środków przekazu¹. •

» 1 Stefan Wojnecki, *Fotografia – gwiazda podwójna kultury* (Poznań: Akademia Sztuk Pięknych w Poznaniu, 2007), 193.

Zeszyty Artystyczne
nr 45 / 2024 / rok XXXIII

Redaktorka prowadząca
Marianna Michałowska

Redaktorka naczelna
Ewa Wójtowicz

Zespół redakcyjny
Magdalena Kleszyńska
Izabela Kowalczyk
Justyna Ryczek
Marta Smolińska

Sekretarzynie
Karolina Rosiejka

Redaktor graficzny
Bartosz Mamak

Korekta
Joanna Fifielska, Filologos

Kontakt
zeszyty.artystyczne@uap.edu.pl

ISSN 1232-6682

© Copyright by
Uniwersytet Artystyczny
im. Magdaleny Abakanowicz
w Poznaniu 2024

Wersją pierwotną czasopisma
jest wersja drukowana.

Nakład 150 egz.

Wydawca
Uniwersytet Artystyczny
im. Magdaleny Abakanowicz
w Poznaniu

Wydział Edukacji Artystycznej
i Kuratorstwa
Aleje Marcinkowskiego 29
60-967 Poznań 9

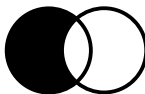
+48 61 855 25 21
office@uap.edu.pl
www.uap.edu.pl

Druk
MJP Drukarnia Poterscy Sp. j.
ul. Romana Maya 30
61-371 Poznań

UAP | POZNAŃ

FOTOGRAFIA | UAP

WYDZIAŁ EDUKACJI
ARTYSTYCZNEJ i KURATORSTWA

Dofinansowano ze środków
Wydziału Fotografii

Zdjęcie na okładce
Stefan Wojnecki, *Ku nirwanie*,
2008

